

Niet voor het geld

‘Je gaat nu eenmaal niet het onderwijs in voor het geld.’ Al decennialang teistert deze vreemde uitspraak onderwijsland. Hij wordt gebezigd door teleurgestelde docenten, die machteloos aanzien dat hun belangrijke werk niet naargelang beloond wordt. Maar ook vakbondsbestuurders en politiek verantwoordelijken schromen niet om dit cliché te gebruiken als verantwoording voor beroerd beleid en de slechte keuzes die ze maken.

Het feit dat lesgeven blijkbaar niet goed betaald hoeft te worden, is symptomatisch voor een onderwijsklimaat waarin kwaliteit, niveau en beroepstrots allang geen prioriteit meer zijn. Na de invoering van de HOS-wet in 1985 is het onderwijs gewend geraakt aan lage salarissen; het is nu een vanzelfsprekendheid. Toch zegt deze houding veel over wat er fundamenteel mis is in het denken over het onderwijs. Door lage salarissen te accepteren, degraderen wij ons beroep tot een vorm van hobbyïsme en amateurisme. Het onderwijs heeft voor de buitenwereld het imago verworven van een softe sector vol met geitenwollen sokken dragende wereldverbeteraars voor wie geld slechts bijzaak is. Het zelfbeeld van docenten is vaak al niet veel beter. Het is dan ook niet makkelijk om je beroepstrots te handhaven als de maatschappij de waardering voor je vak in woorden belijdt, maar niet in daden.

De politiek heeft handig op dit sentiment ingespeeld door de sector jarenlang te verwaarlozen en op te zadelen met twijfelachtig en ondoordacht beleid. Docenten hebben – tot voor kort in ieder geval – allemaal een studie in het hoger en wetenschappelijk onderwijs achter de rug; het hebben van een bevoegdheid om onderwijs te mogen geven was vanzelfsprekend. Door lage investeringen, ondermaatse salarissen, het slechte imago en het morrelen aan de bevoegdheidseis is echter een onontkoombare devaluatie van het beroep opgetreden. Het gevolg is even logisch als voorspelbaar: nog maar weinig afgestudeerden kiezen voor een carrière als docent, academici voor de klas worden schaars en zittende docenten kiezen steeds vaker eieren voor hun geld en zoeken waardering en een betere betaling buiten het onderwijsveld.

Al tijden is het bekend dat deze neerwaartse spiraal tot een crisis van ongekende omvang zal leiden. Toch hebben de achtereenvolgende kabinetten-Balkenende – maar ook hun voorgangers – ervoor gekozen om hun kop in het zand te steken. Men bleef bij het standpunt dat er niet aanzienlijk meer geld in het onderwijs hoefde te worden gestoken en kwam met de ene pseudomaatregel na de andere. In plaats van het beroep op waarde te schatten, werden de salarissen van de gehele sector jarenlang op de nullijn gehouden. Voor bevoegdheden kwamen bekwaamheden in de plaats; een gedegen opleiding tot leraar was niet meer per se noodzakelijk. Het onderwijs werd van binnenuit vakkundig uitgehouden en men stond erbij en keer ernaar.

En nu krabben politici zich verbaasd achter hun oren en vragen zich quasiverwonderd af hoe het toch in hemelsnaam zover is kunnen komen – hypocrisie ten top. Pas nu het aankomende lerarentekort onontkoombaar is, komt de minister van Onderwijs in actie. Vlak voor de zomervakantie stelde hij een commissie in om naar oplossingen voor het tekort, het dalende opleidingsniveau en de oplopende werkdruk te zoeken. Onlangs presenteerde deze commissie onder leiding van SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan haar aanbevelingen en kwam tot een voorspelbare conclusie: de salarissen van docenten moeten drastisch omhoog en er moet weer naar diploma en bevoegdheid betaald worden.

De oplossing van Rinnooy Kan was voor Haagse tradities ongewoon elegant in haar eenvoud en voor de hand liggend – een kleine triomf van het gezond verstand. Tel hierbij op dat de problemen zo nijpend zijn geworden en het wordt duidelijk dat de minister niets anders meer kon dan met het advies aan de slag te gaan. Toen de eerste voorstellen van de commissie-Rinnooy Kan begin september uitlekten, kondigde Plasterk al aan dat hij de toen nog niet gepubliceerde begroting voor 2008 grondig zou herzien, een opmerkelijke stap omdat het zelden voorkomt dat een minister al ingrijpende wijzigingen op zijn begroting aankondigt nog voor die is ingediend. Zou er dan toch eindelijk echt iets gaan veranderen? ■

Johan Graus, hoofdredacteur